TEISINGUMO TEISMO SPRENDIMAS (penktoji kolegija)

2005 m. gegužės 26 d.*

Byloje C-249/04

dėl *Cour du travail de Liège* Neufchâteau skyriaus (Belgija) 2004 m. birželio 9 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2004 m. birželio 11 d., pagal EB sutarties 234 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje,

José Allard

prieš

Institut national d'assurances sociales pour travailleurs indépendants (INASTI),

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta, teisėjai P. Kūris ir J. Klučka (pranešėjas),

* Proceso kalba: prancūzų.

generalinis advokatas F. G. Jacobs,
kancleris R. Grass,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs rašytines pastabas, pateiktas:

— *Institut national d'assurances sociales pour les travailleurs indépendants (INASTI)*, atstovaujamo administracijos vadovo L. Paeme,

— Belgijos vyriausybės, atstovaujamos E. Dominkovits,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedamo *avvocato dello Stato* P. Gentili,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos D. Martin,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra susijęs su 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, pakeisto ir atnaujinto 1983 m. birželio 2 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2001/83 (OL L 230, p. 6, toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), 13 ir paskesnių straipsnių bei EB sutarties 48 ir 52 straipsnių (po pakeitimo – EB 39 ir 43 straipsniai) aiškinimu.

2 Šis prašymas buvo pateiktas *Cour du travail de Liège* Neufchâteau skyriui nagrinėjant bylą tarp J. Allard ir *l'Institut national d'assurances pour travailleurs indépendants* (toliau – *Inasti*) dėl 1984 m. kovo 31 d. Karaliaus dekretu Nr. 289 (1984 m. *Moniteur belge*, p. 4370, toliau – Karaliaus dekretas) 1985 metams nustatytos „sumažinimo įmokos" mokėjimo ir jos apskaičiavimo būdo.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisės aktai

3 Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 1 dalis numato:

„Nepažeidžiant 14c straipsnio, darbuotojams, kuriems taikomas šis reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. <...>" (Neoficialus vertimas)

4 Šio reglamento 14a straipsnio 2 punktas patikslina, kad:

„Asmeniui, paprastai savarankiškai dirbančiam dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje, taikomi jo gyvenamosios vietos valstybės narės teisės aktai, jei šios valstybės narės teritorijoje jis vykdo dalį savo veiklos. <...>" (Neoficialus vertimas)

5 To paties reglamento 14c straipsnio 1 dalis numato:

„14a straipsnio 2, 3 ir 4 dalyse <...> numatytas asmuo pagal (šią nuostatą) nustatomų teisės aktų taikymo tikslu laikomas visą savo profesinę veiklą vykdančiu atitinkamos valstybės narės teritorijoje." (Neoficialus vertimas)

Nacionalinės teisės aktai

6 1963 m. liepos 6 d. Belgijos įstatymo (*Moniteur belge*, 1983 m. liepos 8 d., p. 8939), Karaliui suteikiančio tam tikras specialias galias, 1 straipsnis suteikia jam teisę imtis bet kokių priemonių, tinkamų užtikrinti darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos režimų visumos finansinę pusiausvyrą.

7 Taikant pastarąją nuostatą, Karaliaus dekretas dėl tam tikrų laikinųjų priemonių, susijusių su savarankiškai dirbančių asmenų pajamų sumažinimu dėl valstybės

pajamų ir išlaidų sumažinimo ir savarankiškai dirbančių asmenų socialinės padėties finansinės pusiausvyros, nustato „sumažinimo įmoką", kuri yra papildomas profesinis mokestis, taikomas šiems darbuotojams, kai jų 1984 m., 1985 m. ir 1986 m. profesinės pajamos viršija gautas 1983 metais.

8 Taikant Karaliaus dekreto 7 straipsnį, *Inasti* yra įpareigota šią įmoką apskaičiuoti ir surinkti.

9 Be to, 1985 m. sausio 22 d. Atlyginimo įstatymo (*Moniteur belge*, 1985 m. sausio 24 d., p. 699), kuriame įtvirtintos socialinės nuostatos, 11 straipsnis numato, kad taikant Karaliaus dekretą surinktos įmokos priskiriamos savarankiškai dirbančių asmenų senatvės pensijų ir maitintojo netekimo pensijų režimui.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

10 J. Allard yra Belgijoje gyvenantis šios valstybės pilietis ir tuo pačiu metu savarankiškai dirba ir Belgijoje, ir Prancūzijoje. *Inasti* pareikalavo, kad jis sumokėtų sumažinimo įmoką už 1984 m. ir 1985 metus.

11 J. Allard šią įmoką mokėti atsisakius, *Inasti* kreipėsi į Arlono darbo teismą, kuris 2000 m. gruodžio 5 d. priteisė J. Allard sumokėti šią įmoką.

12 J. Allard prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikė apeliacinį skundą. Jo nuomone, apskaičiuodama 1985 m. įmokos dydį *Inasti* klaidingai atsižvelgė į jo Prancūzijoje gautas pajamas. Todėl J. Allard prašė šią sumą sumažinti.

13 Šiomis aplinkybėmis *Cour du travail de Liège* Neufchâteau skyrius nusprendė sustabdyti bylą ir Teisingumo Teismui pateikti šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 <...> 13 ir paskesni straipsniai draudžia, kad tokiai įmokai, šiuo atveju sumažinimo įmokai, mokamai pagal (Karaliaus dekretą) <...>, nustatyti būtų įskaičiuojamas darbo užmokestis, kurį savarankiškai dirbantis asmuo gavo vykdydamas profesinę veiklą kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jis moka mokesčius, nors sumokėjęs šią įmoką savarankiškai dirbantis asmuo šioje valstybėje negali nemokamai gauti jokios socialinės ar kitokios naudos?

2. Ar 1957 m. kovo 25 d. Romos sutartis, įsteigianti Europos Bendriją, ir būtent jos 39 ir 43 (buvę 48 ir 52) straipsniai nedraudžia apmokestinti judėjimo laisve besinaudojančių savarankiškai dirbančių asmenų šiuo pagrindu apskaičiuota įmoka?“

Dėl pirmojo klausimo

14 Pirmuoju klausimu nacionalinis teismas Teisingumo Teismo iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 1408/71 13 ir paskesni straipsniai draudžia valstybėje narėje rinkti tokią įmoką, kokia yra „sumažinimo įmoka", nuo visumos pajamų, kurias gauna šios valstybės teritorijoje gyvenantis savarankiškai dirbantis, tačiau tuo pat metu savarankiškai profesinę veiklą vykdantis ir gyvenamosios vietos, ir kitos valstybės narės teritorijoje asmuo.

15 Iš nacionalinio teismo pateikto sprendimo turinio matyti, kad pirmuoju klausimu nacionalinis teismas išreiškia abejonę dėl Reglamento Nr. 1408/71 taikymo įmokai, kurios atskaitymas savo ruožtu nesuteikia teisės į jokią – nei socialinę, nei kitokią – naudą. Jis laikosi nuomonės, kad sumažinimo įmoka yra labiau gimininga „krizės mokesčiui", o ne socialinės apsaugos draudimo įmokai, patenkančiai į Reglamento Nr. 1408/71 reguliavimo sritį, apibrėžtą jo 4 straipsnyje.

16 Visų pirma reikia priminti, kad Teisingumo Teismas jau yra pareiškęs, jog Reglamento Nr. 1408/71 taikymo tikslu lemiamas kriterijus yra tikslinė valstybės narės socialinės apsaugos sistemos finansavimo paskirtis. Šiuo atžvilgiu tai, ar atsilyginant suteikiama nauda, yra nesvarbu (2000 m. vasario 15 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-34/98, Rink. p. I-995, 40 punktas ir sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-169/98, Rink. p. I-1049, 38 punktas).

17 Šiuo atveju neginčijama, kad iš sumažinimo įmokų gautos pajamos priskiriamos savarankiškai dirbančių asmenų senatvės pensijų ir maitintojo netekimo pensijų sistemai.

18 Iš to išplaukia, kad Reglamentas Nr. 1408/71 yra taikytinas tokiam mokesčiui, kokia yra sumažinimo įmoka.

19 Kaip Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, iš Reglamento Nr. 1408/71 13 straipsnio 1 dalies formuluotės išplaukia, kad, nepažeidžiant jo 14c straipsnio, savarankiškai dirbančiam asmeniui, kuriam taikomas reglamentas, taikomi tik vienos valstybės narės teisės aktai. Iš 14a straipsnio 2 dalies formuluotės taip pat aiškiai matyti, kad kai asmuo savarankišką veiklą paprastai vykdo dviejų ar daugiau valstybių narių teritorijoje, jam taikomi valstybės narės, kurioje jis gyvena, teisės aktai, jei dalį savo veiklos jis vykdo šios valstybės narės teritorijoje (žr. 2000 m. spalio 20 d. Nutarties *Vogler*, C-242/99, Rink. p. I-9083, 19 punktą).

20 Iš to išplaukia, kad nagrinėjamu atveju pagal Reglamentą Nr. 1408/71 J. Allard yra išimtinai taikomas Belgijos teisės aktais nustatytas socialinės apsaugos režimas (analogiškai žr. nurodytos nutarties *Vogler* 20 punktą).

21 Be to, Reglamento Nr. 1408/71 14c straipsnio 1 dalis patikslina, kad šio reglamento 14a straipsnio 2 dalyje nurodytas asmuo yra laikomas visą savo profesinę veiklą vykdančiu atitinkamos valstybės narės teritorijoje (analogiškai žr. 1994 m. kovo 24 d. Sprendimo *Van Poucke*, C-71/93, Rink. p. I-1101, 24 punktą).

22 Taigi asmeniui, esančiam nacionalinio teismo sprendime apibūdintoje situacijoje ir tuo pat metu savarankiškai veiklą vykdančiam Belgijoje ir Prancūzijoje, pastarojoje valstybėje vykdomos veiklos pagrindu Belgijos teisės aktai turėtų būti taikomi tomis pačiomis sąlygomis, tarsi jis šią veiklą savarankiškai vykdytų Belgijoje (analogiškai žr. nurodyto sprendimo *Van Poucke* 25 punktą).

23 Iš to išplaukia, kad tokia socialinė įmoka, kokia yra J. Allard Belgijoje privaloma mokėti sumažinimo įmoka, turi būti apskaičiuojama atsižvelgiant į Prancūzijoje gautas pajamas.

24 Todėl į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 1408/71 13 ir paskesni straipsniai reikalauja, jog nustatant tokią įmoką į profesines pajamas būtų įtraukiamos ir pajamos, kurias savarankiškai dirbantis asmuo gavo vykdydamas profesinę veiklą kitoje valstybėje narėje negu ta, kurios socialinės apsaugos įstatymai taikomi, nors sumokėjęs šią įmoką savarankiškai dirbantis asmuo šioje valstybėje negali gauti jokios socialinės ar kitokios naudos.

Dėl antrojo klausimo

25 Antruoju klausimu nacionalinis teismas Teisingumo Teismo teiraujasi, ar Sutarties 48 ir 52 straipsniai draudžia tokia socialine įmoka, šiuo atveju sumažinimo įmoka, apmokestinti judėjimo laisve besinaudojančius savarankiškai dirbančius asmenis.

26 Visų pirma reikia iš karto pažymėti, kad Sutarties 48 straipsnis, reglamentuojantis darbuotojų statusą, nagrinėjamu atveju – J. Allard dirbant savarankiškai – netaikytinas. Todėl Teisingumo Teismas pareikš nuomonę tik dėl klausimo dalies, susijusios su Sutarties 52 straipsniu.

27 Iš atsakymo į pirmąjį klausimą išplaukia, kad apskaičiuojant savarankiškai dirbančių asmenų, esančių tokioje pat kaip J. Allard situacijoje, turimą mokėti sumažinimo įmoką atitinkamos Reglamento Nr. 1408/71 nuostatos reikalauja atsižvelgti į pajamas, gautas kitoje valstybėje narėje.

28 Pirmiausia reikia priminti, jog Teisingumo Teismas jau yra pareiškęs, pirma, kad, socialinės apsaugos srityje taikytinų vienos valstybės įstatymų principo tikslas yra išvengti komplikacijų, kurios gali kilti tuo pat metu taikant daugelį nacionalinių teisės aktų, ir, antra, kad darbuotojo priskyrimas jo gyvenamosios vietos valstybės teisei tuo atveju, kai jis savarankiškai dirba dviejose ar daugiau valstybėse narėse, jokiu būdu nėra nelogiškas (žr. nurodytos nutarties *Vogler* 26 ir 27 punktus).

29 Be to, reikia pažymėti, kad, remiantis Sutarties 52 straipsnio nuostatomis, vienos valstybės narės gyventojų laisvės įsisteigti kitos valstybės narės teritorijoje apribojimai yra draudžiami ir kad įsisteigimo laisvė apima galimybę dirbti savarankiškai ir šią veiklą vykdyti įsisteigimo valstybės jos gyventojams numatytomis sąlygomis.

30 Galiausia, remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, kaip įsisteigimo laisvės apribojimus, Sutartis iš esmės draudžia tik tokias nacionalines priemones, kurios gali sudaryti kliūtis pasinaudoti Sutarties garantuojamomis pagrindinėmis laisvėmis arba naudojimąsi jomis padaryti mažiau patrauklų (šiuo klausimu žr. 1993 m. kovo 31 d. Sprendimo *Kraus*, C-19/92, Rink. p. I-1663, 32 punktą ir 1995 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Gebhard*, C-55/94, Rink. p. I-4165, 37 punktą).

31 Taip pat yra nusistovėję, kad visas savarankiškai dirbančių asmenų, profesinę veiklą vykdančių keliose valstybėse narėse, pajamas priskyrus vienai socialinės apsaugos teisės aktų sistemai, Reglamentu Nr. 1408/71 siekiama bendro tikslo užtikrinti laisvą darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų judėjimą Bendrijoje, tuo pat metu atsižvelgiant į skirtingą nacionalinės teisės aktų pobūdį ir siekiant geriau užtikrinti visų vienoje valstybėje narėje dirbančių darbuotojų lygybę bei nesudaryti sunkumų judėjimo laisve besinaudojantiems darbuotojams (šia prasme žr. 2001 m. kovo 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-68/99, Rink. p. I-1865, 22 ir 23 punktus).

32 Iš to išplaukia, kad nagrinėjamu atveju reglamento 13 ir paskesni straipsniai negali sudaryti kliūčių pasinaudoti Sutarties garantuotomis pagrindinėmis laisvėmis arba naudojimąsi jomis padaryti mažiau patrauklų; priešingai – jie prisideda prie naudojimosi jomis palengvinimo.

33 Vadinasi, šias nuostatas įgyvendinantys nacionalinės teisės aktai, remiantis kuriais apskaičiuojant savarankiškai dirbančių asmenų, šiuo atveju J. Allard, sumažinimo įmoką atsižvelgiama į kitoje valstybėje narėje gautas pajamas, nevaržo įsisteigimo laisvės.

34 Todėl į nacionalinio teismo pateiktą klausimą reikia atsakyti, kad Sutarties 52 straipsnis nedraudžia dviejose valstybėse narėse profesinę veiklą vykdantiems savarankiškai dirbantiems asmenims gyvenamosios vietos valstybėje narėje nustatyti tokią įmoką, kokia yra sumažinimo įmoka, apskaičiuojamą atsižvelgiant į kitoje valstybėje narėje gautas pajamas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

35 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. **1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims, savarankiškai dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, pakeisto ir atnaujinto 1983 m. birželio 2 d. Tarybos reglamentu (EEB) Nr. 2001/83, 13 ir paskesni straipsniai reikalauja, kad nustatant tokią įmoką, kokia yra 1984 m. kovo 31 d. Karaliaus dekretu nustatyta sumažinimo įmoka, į profesines pajamas būtų įtraukiamos ir pajamos, kurias savarankiškai dirbantis asmuo gavo vykdydamas profesinę veiklą**

kitoje valstybėje narėje negu ta, kurios socialinės apsaugos įstatymai taikomi, nors sumokėjęs šią įmoką savarankiškai dirbantis asmuo šioje valstybėje negali gauti jokios socialinės ar kitokios naudos.

2. **EB sutarties 52 straipsnis (po pakeitimo EB 43 straipsnis) nedraudžia dviejose valstybėse narėse profesinę veiklą vykdantiems savarankiškai dirbantiems asmenims gyvenamosios vietos valstybėje narėje nustatyti tokią įmoką, kokia yra sumažinimo įmoka, apskaičiuojamą atsižvelgiant į kitoje valstybėje narėje gautas pajamas.**

Parašai.